

SZTERNÁK György

GONDOLATOK A HATÁSALAPÚ- ÉS A HÁLÓZATKÖZPONTÚ KATONAI MŰVELETEKRŐL

SOME THOUGHTS ABOUT THE EFFECT BASED AND NETWORK CENTRIC MILITARY OPERATIONS

A hatásalapú- és hálózatközpontú hadviselés gondolata teret nyert a NATO-ban, még akkor is, ha értelmezésében vannak eltérések. Az ilyen jellegű katonai műveletek megteremtik az egyidejű csapások, a nagy kiterjedésű meglepések és a harctér valamennyi dimenziójának felhasználását a műveletek végrehajtásakor. Ugyanakkor napjainkra bebizonyosodott, hogy a hadművelet és a harc szintjén a szárazföldi csapatok, a katona, a tüzérő – a megerősített harccsoportok – szerepe nem csökkent, inkább növekedett.

The effect based and network centric military warfare gained importance in the NATO, despite the fact that there are some differences in its interpretations. This kind of military operations are creating the usage of the salvo strikes, the wide range surprise actions and all dimensions of the battleground through the execution procedure. At the same time it has been proved, that the role of the ground troops, soldiers and firepower, and the strengthened battle groups on operational and on tactical level didn't reduced but it has been raised.

A műveletek hatásalapú- és hálózatközpontú megközelítésének gondolata, valamint az azt rendszerbe foglaló terv mind gyakrabban és mind magasabb szinten vetődik fel a NATO (Szövetség) különböző parancsnoki értekezletein.¹ A válságreakáló műveletek végrehajtásakor — a nem várt hatások minimálisra csökkentése érdekében — szükség van a műveletek hatásalapú- és hálózatközpontú megközelítésére illetve vizsgálatára. A kérdésben nincs egységes álláspont a tagállamok között, mert hét tagállam nem fogadja el az amerikai megközelítést a hatásalapra vonatkozóan. Ugyanakkor, az alapgondolat további tudományos igényű vizsgálatát szükségnek tartják a jövő katonai műveletei sikeres végrehajtása érdekében, amiben viszont minden tagállam egyetért.

A mértékadó hazai és külföldi szakirodalom szerint a többnemzeti, összhaderőnemi katonai műveletek hatásalapú megközelítése azt jelenti, hogy a rendelkezésre álló katonai- és más erőket, eszközöket átfogó, egymást kiegészítő módon alkalmazzuk a kitűzött célok (súlypontok, végállapot) megvalósítása érdekében. Ez a megközelítés filozófiai változást jelent a katonai műveletek végrehajtásának formájában és módszerében.

A Szövetség határaitól távol folyó számos válságkezelő és újjáépítő művelet kudarca vagy korlátozott sikere, a NATO katonai valamint civil veszteségei arra ösztönözték a szövetség politikai és katonai vezetőit, hogy a nem várt hatások csökkentése érdekében olyan stratégiai (hadműveleti) elveket tartalmazó dokumentum kidolgozásába fogjanak, amelynek gyakorlatba való átültetése után a Szövetség szerepvállalásának sikerei biztosabbak lesznek. A 2006. november 28–29. között megrendezett rigai NATO-csúcsértekezlet döntése, és az annak nyomán megjelenő állam- és kormányfői iránymutatások nemcsak mérföldkövet, hanem útelágazást is képeznek a Szövetség transzformációjában meghatározó hatásalapú- és hálózatközpontú katonai műveletek szempontjából.

A hatásalapú megközelítés magában foglalja a Szövetség rendelkezésére álló katonai továbbá nem katonai erők és eszközök átfogó, integrált alkalmazását a kitűzött célok megvalósítása érdekében. Ez a megközelítés filozófiai változást jelent, amennyiben nem bizonyos célpontok megsemmisítésére, hanem a célul tűzött összetett hatások (végállapot) elérésére helyezi a hangsúlyt.

¹ A hatásalapú- és hálózatközpontú katonai műveletek általános angol nyelvű változata és rövidítése a következő: Effects Based Approach to Operation – EBAO; Network Centric Warfare – NCW.

A hatásalapú megközelítés átfogó gondolkodást igényel a hadszíntér parancsnokától, megkövetelve a stratégiai végcél pontos ismeretét, és mindenkor szem előtt tartását a műveletben részt vevő valamennyi erőtől. A hatásalapú megközelítésnek valamennyi parancsnoki szintet, illetve a konfliktuskezelés teljes spektrumát át kell hatnia, mert így lehet sikeres a válságreakáló, békeépítő művelet.

A katonai műveletek hatásalapú megközelítése elgondolás szerint: gyorsítani kell a hírszerzési illetve egyéb információk cseréjét és elemzését; emelni kell a gyorsan telepíthető haderő létszámát; javítani kell a szövetséges haderő koordinációját és együttműködési képességét a konfliktus-övezetek polgári hatáságaival; a haderőt ki kell képezni a konfliktus aktív szakaszát követő műveletek végrehajtására; fejleszteni kell a logisztikai rendszerek együttes működését.

A katonai műveletek hatásalapú megközelítése a biztonság elérésének és fenntartásának olyan tudományos igényű elemzése, értelmezése, amelyben a különböző egymásra épülő, egymást erősítő — politikai, diplomáciai, gazdasági, szociális, közrendi, katonai és más egyéb lehetséges — hatások együttes alkalmazása vezet egy adott válsághelyzet megoldásához. A katonai és a nem katonai elemek illetve eszközök közötti összehangoltság elérésével, valamint a résztvevő szereplők egymástól való kölcsönös függőségének megértésével a szövetség katonai szervezete eredményesebben képes összehangolni a katonai szervezetek továbbá más polgári szereplők közötti tevékenységet.

A szövetség jövőbeni összhaderőnemi műveleteinek elgondolása (Concept for Alliance Future Joint Operations – CAFJO) egy elvi keretet fogalmaz meg az elkövetkező 15 évre vonatkozóan, amely körvonalazza a stratégiák, a doktrínák és a képességek jövőbeni fejlesztését annak érdekében, hogy lehetővé váljon a szövetség számára a műveletek hatásalapú megközelítését megvalósító képességek fejlesztése. Az elgondolás vázolja azokat a stratégiai körülményeket, amelyekben a szövetség működni fog a jövőben, és összegző iránymutatást nyújt a stratégiák (elgondolások) valamint a képességek fejlesztéséhez. A kulcskérdés a béke, a biztonság és az általános fejlődés (lehetőleg demokratikus) közötti kapcsolatrendszer a válságövezetben.

Az elgondolás megvalósítása érdekében a szövetségnek egy jobban körülhatárolt biztonsági megközelítés elfogadására van szüksége, amely lehetővé teszi a Szövetség különböző katonai harccsoportjainak együttes és átfogó felhasználását, valamint a tagországok, a partnerországok, a nemzetközi szervezetek továbbá a nem kormányzati szervezetek közötti gyakorlati együttműködés továbbfejlesztését.

Ismert, hogy a jövő lehetséges katonai műveleteit többnemzeti, összhaderőnemi együttműködés keretében, a hatásalapú műveletek súlyának növekedésével hajtják végre. A hatásalapú műveletek követelményei diktálják számunkra az állomány — különösen a missziós alegységek — hatékony felkészítését. J. Jones, a NATO főparancsnokának szándéka, hogy a hatásalapú katonai műveletek elveit és rendszerét 2007 kezdetéig — valamennyi tagállam fegyveres erejében — zászlóalj szintig mindenki megismerje.

„A második dolog a műveletekkel kapcsolatban — mert elsősorban ezzel foglalkozunk — az, hogy a NATO-ban, az ENSZ-ben és az Európai Unió országainak fővárosaiban hatásalapú műveletekről, átfogó megközelítésről vagy globális megközelítésről beszélünk. Lényegtelen, hogy minek nevezzük, az a fontos, hogy az elvet azonosan értsük. Én azt hiszem, mindannyian nagyjából tudjuk, miről beszélünk: a katonai, gazdasági, politikai, igazságszolgáltatási és rendvédelmi összetevőkről, valamint a rendőrség tevékenységi körének integrációjáról. Sikeresek pedig a világ bármely instabil zónájában csak akkor lehetünk, ha megfelelő integrációs hatást tudunk elérni” – fejtette ki véleményét az elgondolásról Jones tábornok.

„A műveletek hatásalapú megközelítése ösztönzi az olyan hálózati megoldásokat, amelyek integrált összhaderőnemi katonai képességeket bocsátanak a parancsnok rendelkezésére egy adott katonai művelet végrehajtásához. Másképpen, ez egy, a kiváltandó hatás által meghatározott folyamat, amelynek lényege, hogy meghatározzuk a hadszíntér parancsnoknak, milyen hatást akarunk elérni a hadművelet végére. Az világos, hogy csak katonai erővel ezt nem tudjuk elérni” – mondta a főparancsnok.

A képességek fejlesztésének biztosítása érdekében a NATO három transzformációs célt fogalmazott meg, amelyek kulcsfontosságúak a jövőbeni hatásalapú katonai műveletek sikeres végrehajtásához: *döntési fölény* (De-

cision Superiority), *következetes hatások* (Coherent Effects), *összhaderőnemi alkalmazás és a működőképesség fenntartása* (Joint Deployment and Sustainment).²

Az említett három területen elért képességfejlesztés az, ami végeredményében elvezet egy átalakított szövetségi haderő megteremtéséhez.

Döntési fölény az a helyzet, amikor a szövetséges parancsnok az ellenségénél értékeltetőbb információkkal rendelkezik, és képes hathatósabb döntéseket hozni.

Következetes hatások olyan műveleti helyzet, amikor a szövetséges erők integrált képességeket alkalmaznak azért, hogy információt hozzanak létre, és terjesszenek el, ezzel megfelelő hatást idéznek elő, hogy felmérjék az eredményt, majd megfelelő gyorsasággal reagáljanak arra.

A *közös alkalmazás és a működőképesség fenntartása* lehetővé teszi, hogy a szövetség a feladathoz szabott erőket bárhol gyorsan bevesse, valamint folyamatosan fenntartsa a sikeres megoldás eléréséig.

Kutatási tapasztalatok igazolják, hogy a katonai műveletek időszakai, szintjei közötti határok elmosódtak, nem olyan jellegzetesek, mint korábban. Ezért kiemelt jelentősége van az erők-, eszközök- és a katonai-polgári szervezetek közötti együttműködésnek, amely alapja a hatásalapú megközelítés elméletének illetve gyakorlatának.³

A NATO műveleti képességszintjének meghatározása a haderő- és képesség-tervezés kiindulási alapja. A képességszintek rögzítése több tervezési időszakra bontva határozza meg a tagállamok fejlesztési célkitűzéseit, illetve védelmi erőforrásainak elosztását. A NATO-képességszint érinti az Európai Unió célokra tervezhető/felajánlható nemzeti képességeket is. A tagállamok között formálódó egyetértés nyomán a NATO műveleti képességszintje kettő nagyobb (Major Joint Operations, MJO), illetve hat kisebb (Smaller Joint Operations, SJO) összhaderőnemi művelet egyidejű végrehajtásában határozható meg. Mindez azonban nem a mennyiségi szemlélet, hanem a képesség-követelmények emelkedését jelenti, jelentheti.

A nagyobb összhaderőnemi művelet általánosan elfogadott fogalma szerint hadtest méretű műveletet jelöl. Összetétele az adott misszió jellegétől függ, így a haderőnek aránya a legtöbb esetben eltérő képet mutat. Megjegyezzük, hogy a NATO eddigi nagyobb összhaderőnemi műveletei főként szárazföldi jellegűek voltak.

Várhatóan növekednek a követelmények a vezetés-irányítási és az erők megóvását biztosító telepíthető képességek területén. A magasabb követelmények teljesítése érdekében a szövetség szorgalmazza a többnemzeti együttműködést.

A jövőre vonatkozó végcél a szövetségben olyan haderő kialakítása, amely egy kölcsönösen egymástól függő, együttműködő és hálózat által biztosított képességekkel rendelkező haderő. Más megközelítésben, a tér egy pontjában egy meghatározott időben a szükséges képességek összegeződnek, és ez egy új képesség szintet hozhat létre. Erről Lance L. Smith tábornok, a NATO Transzformációs Parancsnokság főparancsnoka a következőképpen nyilatkozott: „a katonai műveletek megindítása előtt pontosan tudnunk kell a műveletre vonatkozó képességeinket. A politikai, gazdasági, információs, katonai és más képességek (eszközök, lehetőségek) összekapcsolása, hogy hatást gyakorolhassunk bármiféle helyzetre, amelyet befolyásolni, megváltoztatni akarunk.”⁴

A megszokottól eltérő körülmények új megoldási módokat követelnek. Az információs műveletek, az aszimmetrikus katonai művelet, a hatásalapú, a hálózatközpontú katonai művelet elméletei és gyakorlati eljárásai mind-mind az új helyzetre történő reagálás jegyében születtek.

A hatásalapú műveletekről jól hasznosítható tanulmányokat olvashatunk a Hadmérnök című folyóirat korábbi számaiban, ahol a szerzők elsősorban informatikai és kommunikációs szempontból vizsgálják a kérdést. A hatásalapú műveletek elmélete abból indul ki, hogy az ellenfél tevékenységében a különböző erőközpontok meghatározó szerepet játszanak. Továbbá, hogy azok hierarchikus viszonyban vannak és kommunikációs illetve logisztikai kapcsolat van közöttük. Amennyiben tehát az egyik tevékenységét befolyásoljuk, akkor ez kihat a többi erőközpont működésére is (például az innen várt információ nem érkezik meg). Ez a hatás láncreakcióként végigfut a

² Szép László: A NATO transzformációjának helyzete és a folyamat hatása a hazai átalakításra. Előadás a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen, 2008.

³ Talla István, Babos Tibor: A műveletek hatásalapú megközelítése koncepció a rigai NATO-csúcsértekezlet tükrében. Új Honvédségi Szemle 2006. április p. 6-10.

⁴ Vastagh László: Interjú Lance L. Smith tábornokkal. Magyar Honvéd 2007. április 6. p. 14-16.

rendszeren. Ha a közvetlen és közvetett hatásokat modellezni tudjuk, a kívánt végcélból vissza tudjuk vezetni a folyamatot, az elsődleges hatást kiváltó lehetséges katonai műveletekig, akkor ezek integrációjával a hagyományosnál kisebb erő és eszköz alkalmazása is elég lehet katonai céljaink eléréséhez. Ez a modellezés persze nem könnyű, komoly szellemi valamint informatikai háttérrel igényel. A várható hatás elemzésekor viszont az is kiderülhet, hogy viszonylag „puha” eszközök alkalmazása is elegendő lehet. A módszer alkalmazásának természetesen feltétele, hogy legyenek ilyen erőközpontok és kapcsolatok, s ezeket legyünk képesek felfedni, elemezni. Ez utóbbi lehet talán a legnagyobb kihívás.

A hatásalapú műveletek logikájának megfelelően célszerű a célcsoportokat és környezetüket „erőközpontokként” modellezni: a célcsoporton belül megkeresni azokat a kulcskommunikátorokat, akik véleménygazdaként komoly befolyással lehetnek a csoport tagjainak viselkedésére (például Afganisztánban a vidéki hadurak, törzsi vezetők ilyen szerepet töltenek be). S akkor a célzott információközlésnek rájuk kell irányulnia. Ez már csak azért is előnyös lehet számukra, mert feltételezhetően nagyobb nyíltság, tájékozottság és talán műveltség jellemzi őket, mint a célcsoport átlagtagjait, tehát könnyebb lehet hozzájuk a megfelelő hangot, mondanivalót megtalálni.

Ezért vált illetve válik döntővé a jövőben is a hatásalapú műveleti képesség, függetlenül a számításba vehető katonai művelet módjától, legyen az hagyományos alapon szerveződő, vagy a biztonságot veszélyeztető; modernebb fenyegetések, tényezők kiiktatását szolgáló. Ennek megfelelően szükséges megvizsgálni, hogy mikor beszélhetünk, illetve miként alakítható hatásalapúvá egy válságkezelő művelet, amelynek egyik lényeges komponense a katonai.⁵

A fegyveres szervezet meghatározóvá csak az elsődleges szerepjátszó politikai szervezetek felhatalmazása útján, széles körű jogi, gazdasági és médiatámogatással válhat úgy, hogy nem mellőzheti az érintettek együttműködési szándékát, a hatást kiváltó (eszköz)lő erők sokoldalú elfogadását illetően. Az ilyen irányú megközelítéssel ez a típusú „katonai művelet” túlmutat egy összefegyvernemi műveleten, amely egyben ráirányítja a figyelmet arra a tényre is, hogy nem elég a katonai ismeret, a fegyvernemi és szakcsapatok alkalmazása, hanem itt a civil foglalkozási profilok számos szakemberét (jogi, közigazgatási, területfejlesztési, média, kockázatelemző, szociológus, szakpszichológusok, kapcsolatépítési, környezetvédelmi, emberi jogi stb.) szükséges igénybe venni. Mivel e tevékenységek többsége műveleti területen bonyolódik, célszerű olyan felkészült szakemberekkel, valódi specialistákkal megoldani ezt a feladatot, akik a szakterületük mellett kellő katonai ismeretekkel, jártassággal is rendelkeznek. A globális és a regionális békében érintett országok döntő többsége a feladatokra katonailag, valamint a speciális szakmai területre felkészített és készenlétben álló önkéntes tartalékos katonákat alkalmazza – írja Pix Gábor⁶.

Mint azt korábban írtuk, a korszerű katonai műveletekben már megjelent az új elméletnek megfelelő gyakorlat, elsősorban a parancsnoki munkában, melyet *hatásalapú katonai műveletnek neveznek*.⁷ Ezen elv szerint a tervezők figyelembe veszik azt a láncreakcióhoz hasonlító elvet, miszerint a kezdeti közvetlen hatással (első csapással) törvényszerűen további közvetett károsító, korlátozó hatásokat lehet elérni, amely a teljes rendszerre különböző mértékű negatív hatást fejt ki. *Az előidézett hatások, vagyis az összhatás eredményének elemzése és értékelése képezi a hatásalapú katonai műveletek lényegét*. Ez az új felfogás a térlátás-elvű szemlélet alkalmazását igényli, amelynek lényege, hogy egy rendszeren belül az alkotó elemek kölcsönösen hatnak egymásra. Ez még inkább így van a modern társadalomban, ahol a már említett információs hálózatoknak köszönhetően a különböző létfontosságú infrastruktúrák, rendszerek egymással szoros kapcsolatban állnak, az egyik rendszer működése alapvetően függ egy másiktól (lásd pl. a távközlési- vagy az informatikai hálózatok és a villamos energia hálózat viszonyát).

A korszerű háborús- és nem háborús katonai műveletekben a kommunikációs, az információs, a vezetési illetve a pusztító rendszerek, alrendszerek kapcsolódnak egymáshoz. Ezek a *Hálózatcentrikus (hálózatközpontú) Hadvi-*

⁵ A témával kapcsolatban bővebb információt találunk Pix Gábor doktori (PhD) értekezésében. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Könyvtára.

⁶ Ref. 5.

⁷ A Kossuth Lajos Hadtudományi Kar évente megrendezendő zárógyakorlatán, a vezérkari tanfolyam törzsgyakorlatain a törzsek ezen elv ismeretében tervezik és szervezik a katonai műveleteket.

selés (Network Centric Warfare – NCW) kifejlesztett elemei, így a katonák annak szabályai szerint tevékenykednek, hajtják végre a feladataikat. Véleményünk szerint a hálózatközpontú katonai művelet legfontosabb eleme az információk megszerzésének és felhasználásának teljesen új módja, amely gyökeresen átalakítja a katonai műveletek korábbi vezetési formáját, módszerét. Ennek oka, hogy szinte minden információ egy időben áll a parancsnokok rendelkezésére valamennyi vezetési szinten. Így megteremtődnek a döntés legjobb feltételei.

A hálózatközpontú katonai művelet lényege, hogy egy rendszert alkot a felderítés, a döntés és a cél pusztítása a katonai műveletek végrehajtása teljes időtartamában.

A katonai műveletek hálózatközpontú módon történő megvívása kiváló képzettségű katonákat követel, akik a különböző információs, számítógépes eszközöket kezelik.

A hálózatközpontú katonai művelet sem helyettesíti viszont a parancsnokok és a katonák szakmai (katonai) tudását valamint felkészültségét. Más szóval, annyi információt továbbíthatunk csak a döntéshozóknak, hogy pontosan megértsék a kialakult helyzetet, nem többet.

A hálózatközpontú katonai műveletek a szárazföldi haderőnem számára lehetővé teszik számítógépen keresztül az információcserét a többi haderőnemmel és más erővel. A parancsnokok állandóan valós képet kapnak a hadszíntéren folyó tevékenységekről, ez alapján a felderítés — célkiválasztás — csapás ideje lényegesen csökkenthető.

Más szempontból, a hatásalapú műveletek analógiáján tehát megállapíthatjuk, hogy amennyiben a támadó fél a társadalom elleni információs támadások megtervezésekor figyelembe veszi az információs rendszerek közötti igen szoros kapcsolódásokat, akkor a közvetlen első támadással elért hatás mind a konkrétan megtámadott rendszeren belül, mind pedig a rendszerek közötti kapcsolatokban másod, harmad és n-edik típusú továbbá erősségű hatásokat vált ki.

Ennek felismerése azért is fontos, mivel ez rámutat arra a tényre, miszerint ezt az elvet felhasználva, a hálózati- lag összekapcsolt társadalmi szervezetek rendkívüli mértékben sebezhetővé válnak. Az információs társadalom és annak védelmi rendszere olyan számítógép-hálózatokkal átszőtt hálózatos rendszerek együttese, amelyben a rendszerek biztonságos működése kölcsönösen függ a többi rendszer működésétől. Ennek következtében a rendszer bármelyik súlyponti elemének információs támadása, vagy védelme nemzetbiztonsági kérdés, amely védelmi síkon kihat az egész társadalomra. Elegendő egy kiválasztott — pl. a társadalom gazdasági élete vagy közlekedése szempontjából fontos — infrastruktúrát információs támadással működésképtelenné tenni vagy működésében korlátozni, az éppen a hálózatoknak köszönhetően negatívan befolyásolja más hasonló fontossággal bíró elemek működőképességét is.

A korszerű katonai művelet az előző korok hadviselési technikáit, információ továbbítási rendszereit jelentősen megváltoztatta. *A hálózatos koncepciók a katonai műveletben is kialakultak, és a jövőben általánossá válnak.* A hálózatközpontú katonai művelet a különböző szinteken résztvevő elemeket (vezetés, parancsnokok, fegyverek, irányítók, végrehajtók, katonák, védelmi távközlés, logisztika, egyéb elemek) hálózati rétegeknek és egységeknek tekinti, a közöttük levő kapcsolatokat a hálózat szerkezete, feladata illetve felépítése szerint határozza meg.

„A korszerű műveleti távközlési elképелéseket ennek megfelelően hálózatos szemlélettel is kibővíti a katonai művelet tervezésekor. A védelmi-harcászati távközlést mind a katonai műveletben alkalmazott távközlés csomópontjainak és protokolljainak hálózatos jellege, funkcionalitása, mind a topológia és rendszerkialakítás (infrastrukturális, eseti és vegyes) hálózatos szerkezete valamint működése jellemzi. Ezek a koncepciók együttesen: hálózatközpontú katonai művelet néven kerültek be a tagállamok katonai szótárába” – írják a szakértők.⁸

A hálózatközpontú katonai művelet legfontosabb eleme az információk megszerzésének és felhasználásának radikálisan új módja, amely gyökeresen átalakítja a haderő vezetési rendszerét is, hiszen lehetővé teszi, hogy min-

⁸ Haig Zsolt, Kovács László, Makkay Imre, Seebauer Imre, Vass Sándor, Ványa László: Az információs társadalom veszélyforrásai. A kormányzat szerepe a védelem és ellentevékenység műszaki és szervezeti megoldásaiban. Tanulmány. MEH Informatikai Kormánybiztoság, 2002.

den információ a vezetés minden szintjén egy időben álljon rendelkezésre, ennek megfelelően a döntések mindig a lehető leggyorsabban valamint a döntés szempontjából optimális szinten szülessenek.

A hálózatközpontú katonai művelet lényege, hogy egyetlen integrált rendszerbe foglalja az érzékelőket, a döntéshozókat és a fegyverrendszereket. Alkalmazása során kiemelkedő jelentőségű a koalíciós partnerek közötti minél jobb információ-megosztás, a döntéshozatal felgyorsítása, illetve az, hogy a megfelelő időben a megfelelő katonai eszközt vessék be.

A hálózatközpontú katonai művelet sokkal több, mint többletfelszerelés: az optimalizált parancsnokságra, vezetési struktúrára, illetve átalakított kiképzési rendszerre helyezi a hangsúlyt, hogy a válasz gyors és a körülményeknek megfelelő legyen.

A hatásalapú megközelítés és a hálózatközpontú katonai művelet eredményességének továbbá sikerének legfontosabb feltétele a döntési fölény kialakítása. Döntési fölény akkor érhető el, ha a haderő képes pontos és időszzerű információk megszerzésére, azok biztonságos továbbítására, azonos elvek, eljárások szerinti értelmezésére. Ehhez a haderőnek egy minden részében együttműködő, integrált, közös hadműveleti hálózatot kell alkotnia.

A jövőben a hatásalapú és hálózatközpontú katonai műveletben a siker legalább négy tényezőtől függhet: a technikai beruházások nagyságától, a katonai műveletek megvívása változásának megértésétől, a kezdeményezőképeség meglététől, és a kiválóan felkészült, kiképzett állománytól.

A hatásalapú és hálózatközpontú katonai művelet, ellentétben más szakemberek véleményével, nem csak technológia kérdése. Véleményünk szerint sokkal inkább együttműködési képesség a tagállamok katonái között, gondolati beállítottság.

A hatásalapú és a hálózatközpontú katonai művelet előnyeinek kihasználása lehetővé teszi a jövő katonai műveleteiben a hadászati és a hadműveleti szintű csapások egyidejű végrehajtását az ellenség politikai, gazdasági, közigazgatási, információs valamint katonai célpontjaira.

Valószínű, hogy a jövő katonai műveletei alkalmazkodni fognak a politikai és stratégiai körülményekhez, a korszerű technikai eszközök hatással lesznek a műveletek megvívásának formáira, módjaira. A katonai műveletek megváltozott formáinak, módjainak mind elméleti ismerete, mind a gyakorlatban történő alkalmazásuk magas követelményt támaszt a parancsnokokkal és a törzsekkel szemben.

A hatásalapú és a hálózatközpontú katonai művelet megteremtette az egyidejű csapások, a nagy kiterjedésű meglepések illetve a harctér valamennyi kiterjedésének (dimenziójának) felhasználását a műveletek végrehajtásakor. Ugyanakkor napjainkra bebizonyosodott, hogy a hadművelet valamint a harc szintjén a szárazföldi csapatok, a katona, a tüzérő — a megerősített harccsoportok — szerepe nem csökkent, sőt inkább növekedett, és még jelentősebb lesz a jövőben.

Ha az idézett szerzők kutatási eredményeit, a jelenleg folyó műveletek tapasztalatait elfogadjuk, akkor a katonai tanintézetekben növekedni fog a hadtudomány, a hadművészet elméleti és gyakorlati oktatásának a jelentősége.

Kulcsszavak: hatásalapú katonai műveletek; hálózatközpontú katonai műveletek; katonai végállapot

Keywords: Effects Based Approach to Operation; Network Centric Warfare; military end state

FELHASZNÁLT IRODALOM

HAIG Zsolt (et. al.): *Az információs társadalom veszélyforrásai. A kormányzat szerepe a védelem és ellentevékenység műszaki és szervezeti megoldásaiban.* -Bp.: MEH Informatikai Kormánybiztosság, 2002. (tanulmány)

HAIG Zsolt, VÁNYA László, VÁRHEGYI István: *Hálózatalapú műveletek és céltervezésük elvi kérdései.* -Bp.: ZMNE, 2004. (témafeltáró bevezető tanulmány)

HAIG Zsolt, VÁRHEGYI István: *Hadviselés az információs hadszíntéren.* -Bp.: Zrínyi Kiadó, 2005.

HAIG Zsolt, VÁRHEGYI István, VÁNYA László: *A hatásalapú műveletek és céltervezésük elvi kérdései*. -Bp.: ZMNE, 2004. (té-
mafeltáró és bevezető tanulmány a Magyar Honvédség Légierő 2004. évi tudományos kutatási tervéhez.)

HAIG Zsolt, VÁRHEGYI István: *Hadviselés az információs hadszíntéren*. -Bp.: Zrínyi Kiadó, 2005. -ISBN 963 327 391 9

SZÉP László: *A NATO ambíciószint-változások, védelmi követelmények felülvizsgálata*. -Bp.:ZMNE, 2006.

(előadás A NATO feladatrendszerében az elkövetkező tíz évben várható változások tudományos szakmai konferencián,
2006. szeptember 27.)

SZÉP László, BÁRÁNY Zoltán: *A magyar–olasz–szlovén Többnemzeti Szárazföldi Kötelék Multinational Land Force (MLF)*.

-In.: Új Honvédségi Szemle, 2005. 8. szám.

TALLA István, BABOS Tibor: *A műveletek hatásalapú megközelítése koncepció a rigai NATO-csúcsértekezlet tükrében*.

-In.:Új Honvédségi Szemle 2006. április

VASTAGH László: *Interjú Lance L. Smith tábornokkal*. -In.:Magyar Honvéd 2007. április 6.

VÁRHEGYI István, MAKKAY Imre: *Információs korszak, információs háború, biztonságkultúra*. -Bp.: OMIKK, 2000.